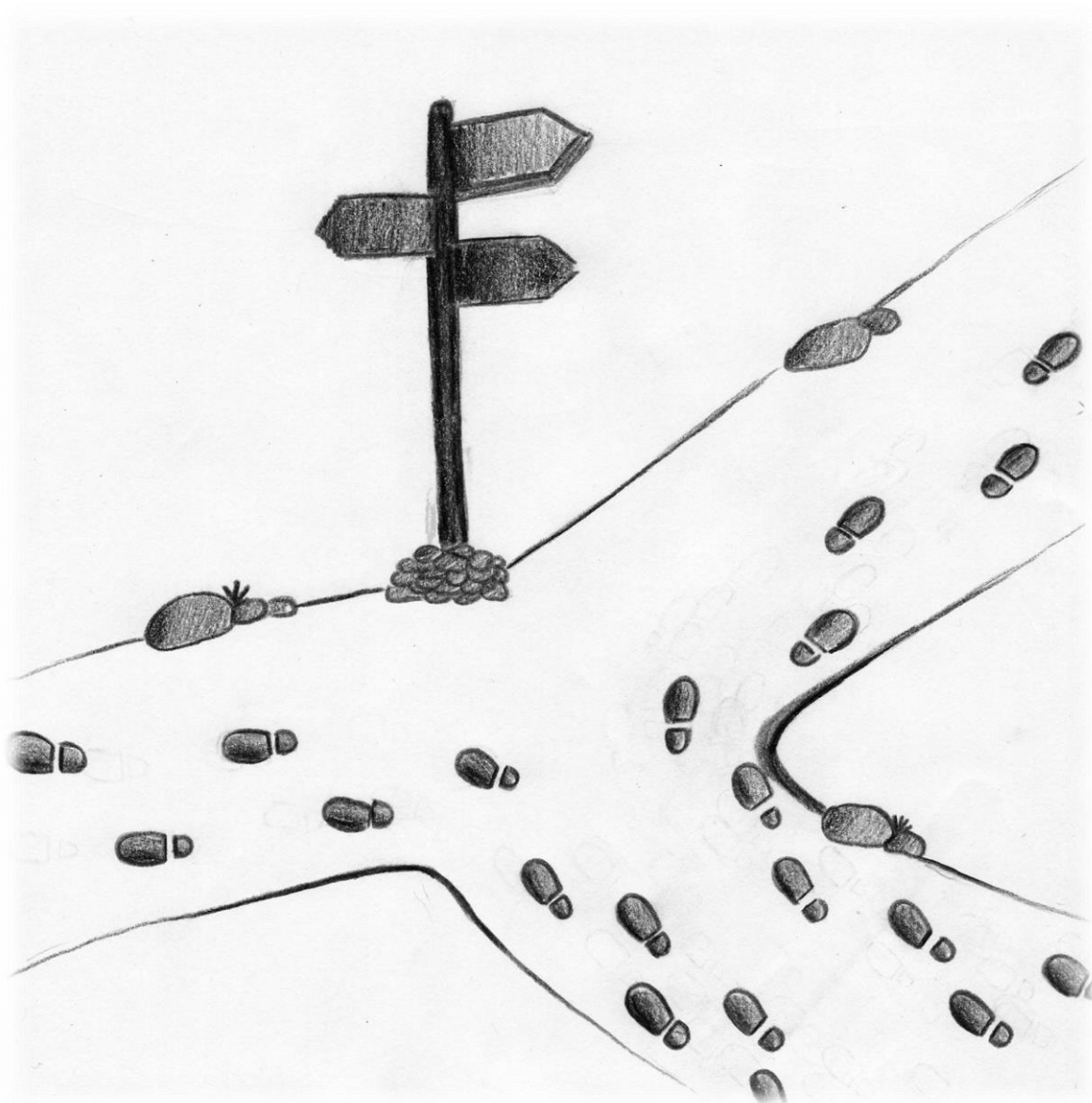

PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ Z MÍSTA, KDE ŽIJEME

NA ROZCESTÍ

Publikace „Na rozcestí“ vznikla v rámci projektu „Příběhy bezpráví – Z místa, kde žijeme“ společnosti Člověk v tísni. Názory v ní uvedené jsou subjektivními výpověďmi jednotlivých pamětníků zpracované pohledem žáků základní školy.

Vedoucí projektu: Mgr. Stanislav Švejcar

Odborná spolupráce a jazyková korektura: Mgr. Radka Jetmarová

Autorky použitých obrázků: Marta Macková (obrázek na obálce, Motto),
Marta Svatošová (obrázek na této straně, Poděkování)

Vydala: ZŠ Litomyšl, Zámecká 496 v roce 2016

Tisk: H.R.G. spol. s r.o. Litomyšl

Poděkování

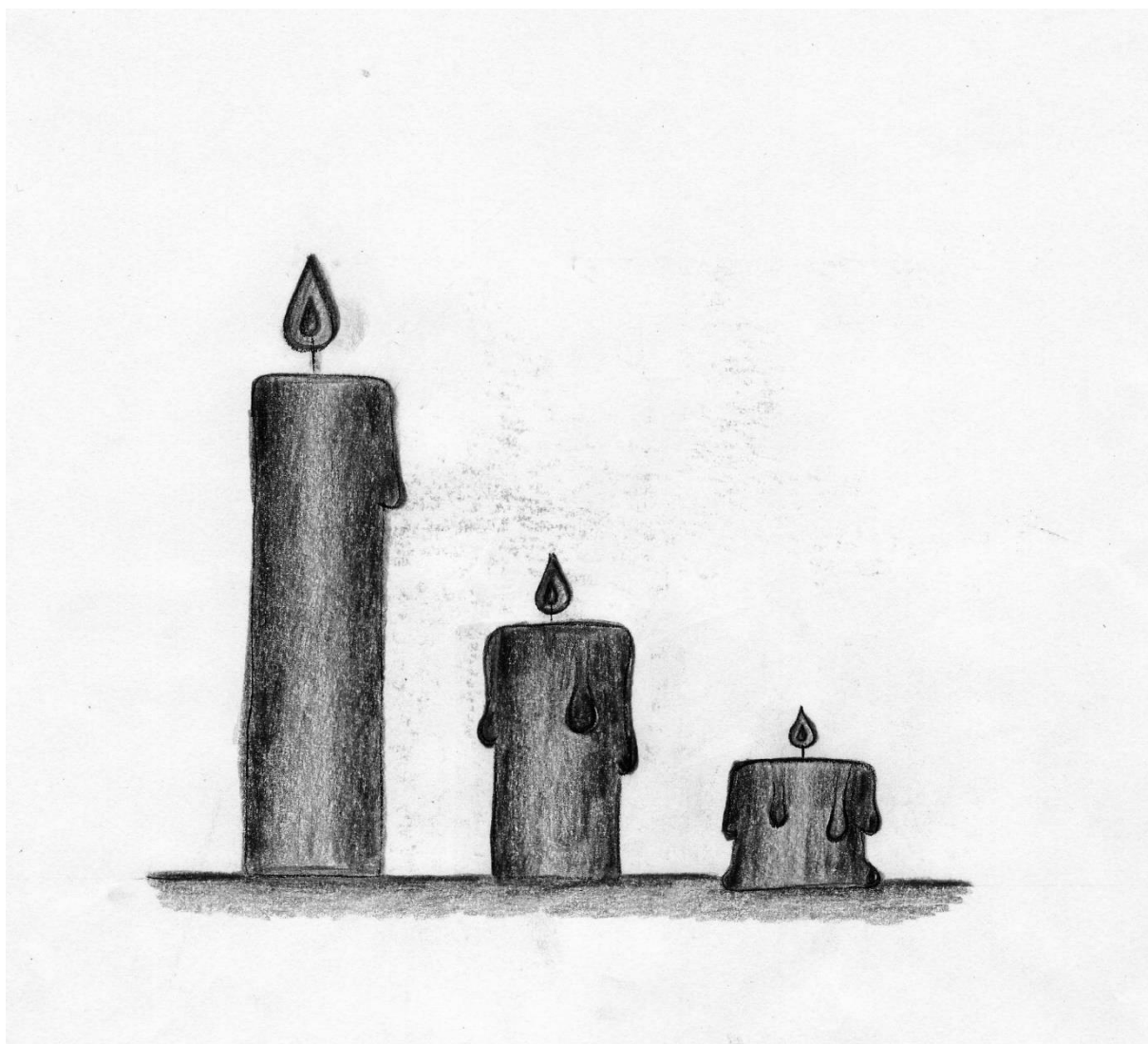
Poděkování patří především všem pamětníkům, kteří byli ochotni podělit se s našimi žáky o své vzpomínky (nejen) na život v době komunismu.

Zvláštní poděkování patří tiskárně H.R.G. spol. s r.o. Litomyšl za tisk a svázání této publikace.

Motto: „Proto se vzdálilo od nás právo, nedosahuje k nám spravedlnost. Čekáme na světlo, a je tma, na úsvit, a chodíme v šeru.“

Bible, Izajáš 59, 9

Žákovský tým

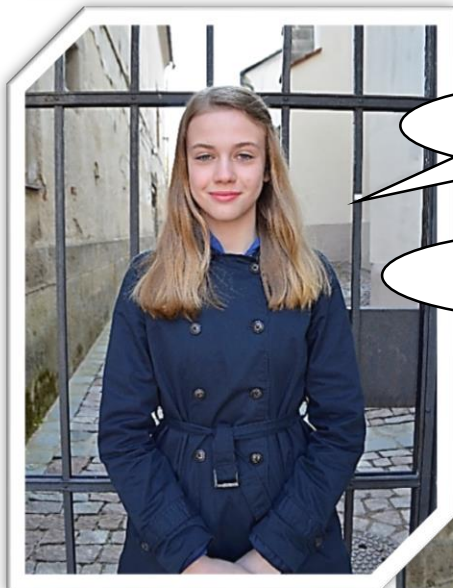
Karla Buřvalová,
vedoucí žákovského týmu

Nikola Valíčková

Magdaléna Šteflová

Karolína Kovářová

Tomáš Souček

Karolína Jasanská

Daniela Janišová

Marta Macková

Natálie Bisová

Marta Svatošová

Aneta Jindrová

Šarlota Zólflová

Kristián Kubík

Úvod

Kdyby mi na podzim roku 2005 někdo řekl, že za více než deset let budou Příběhy bezpráví (které jsem tehdy realizoval vůbec poprvé) stále jedním z ústředních bodů mé pedagogické práce, asi bych se usmál, ale nevěřil. V době, která se tolik mění a která přináší stále nové a často velmi zajímavé nápady a projekty, by mi taková úvaha přišla až příliš naivní.

Vlastně jsem si původně i já sám myslel, že se svými někdejšími žáky (prvním žakovským týmem) navštívím několik pamětníků, několik místních svědků doby komunistických perzekucí, sepíšeme jejich příběhy a tím pro mě tato práce skončí. Jenže opak se stal pravdou. Práce žáků nejvyšších ročníků začala inspirovat jejich mladší spolužáky, kteří v okamžiku dospívání chtěli něco podobného také zažít – a hlavně vytvořit. A tak se nám za těch více než deset let nakonec podařilo zmapovat nejen dobu 50. let, ale také dobu pražského jara 1968 či sametové revoluce 1989. V jednom případě jsme pak společně s žáky otevřeli bolestné téma vyhnání sudetských Němců po druhé světové válce.

Za dobu oněch více než deseti let jsme se též setkali s řadou zajímavých osobností, jejichž příběhy neovlivnily jen žáky, ale i jejich učitele. Těžko říct, které setkání bylo tím nejsilnějším, ale nikdy nejspíš nezapomenu na rozhovor s paní Ludmilou Zouharovou, dcerou Václava Švédy, člena skupiny bratří Mašínových, skupiny, která se v 50. letech rozhodla prostřílet do Západního Berlína. Stejně tak mi ve vzpomínkách zůstane setkání s profesorem Hansem Rennerem, který v posledních letech stále znovu a rád do naší školy přijíždí, aby se s žáky podělil o to, jaké bylo být v roce 1968 uprchlíkem.

Po řadě let, kdy se Příběhy bezpráví staly docela obyčejnou – a přitom svým způsobem výjimečnou součástí života naší školy, již pamětníky nehledá učitel (jak tomu bylo v začátcích, kdy nám významně pomohla Konfederace politických vězňů). Přicházejí s nimi totiž sami žáci. Mnozí z těchto pamětníků jsou jejich příbuzní, přátelé jejich prarodičů či rodinní známí. A co víc – už to není jen jeden učitel, který nese veškerou radost i starost na svých bedrech. V řadě případů se mohu s důvěrou obrátit na mnohé ze svých kolegů, letos se navíc přímo realizátorkou projektu stala spolu se mnou i kolegyně Radka Jetmarová, která, jak doufám a věřím, bude v práci na Příbězích bezpráví v následujících letech pokračovat.

Co je však nejdůležitější - opět se našli mladí lidé, kterým není historie 20. století lhostejná, a tak se vydali skrze ni poznávat skutečné a opravdové hodnoty, na nichž by měl lidský život vyrůstat. Hodnoty, jakými jsou svoboda, pravda, láska k bližnímu, pomoc v nouzi, víra v něco, co nás přesahuje, ale i poznávání křehkosti mezilidských vztahů, přátelství a odpouštění vin. Kéž si tedy tito žáci na příběhy, které na následujících stranách najdete, vzpomenou v okamžicích svých životních křižovatek, aby se vždy vydali správnou cestou. Kéž i díky nim dokážou ve svém životě „zajet na hlubinu“ a nezůstanou jen na povrchu dějství, kterým je život. Teprve pak dají svému bytí opravdový smysl, který pomůže ozdravit společnost, v níž nyní vyrůstají a v níž budou jednou jako dospělí lidé žít.

Příběh rodiny Jindrových

Marta a Zdeněk Jindrovi jsou věřící manželé. Víra hrála a hraje v jejich životě důležitou roli. A byla to právě víra, která se stala příčinou jejich perzekuce ze strany komunistického režimu.

Marta Jindrová, za svobodna Pánková, se narodila 1. října 1934 ve vesničce Veletov u Kolína. Po dokončení základní školy vystudovala zdravotní školu, specializaci dětská sestra. Po dokončení studií pracovala v jeslích v Kolíně. A právě tam pocítila prvotní komunistický tlak. „V jeslích byly děti do tří let. Byla tam se mnou jedna věřící dívka. Bydlela v bytě při jeslích. Já jsem u ní někdy přespávala, abych nemusela dojíždět. Někdy jsme si spolu četly z Bible nebo zpívaly. Byl tam ale domovník, kterému to vadilo, tak nás udal. Ze dne na den jsme se pak dozvěděly, že už nemůžeme v jeslích pracovat, neboť bychom měly neblahý vliv

*Marta Jindrová (druhá zleva) jako vedoucí v jeslích
v Kolíně, 1955*

na děti. Že je prý nábožensky ohrožujeme. Ale my jsme je ve víře nevyučovaly. Byly jsme nežádoucí jenom proto, že jsme byly věřící. Jesle tenkrát spadaly pod národní výbor, jehož předseda nás vyhodil. Ale naštěstí nám hned zajistili místo jinde,“ říká paní Jindrová a pokračuje: „Odchod z práce jsem obřečela, protože jsem pro tu práci opravdu žila. Snažila jsem se dělat různé novoty, kupovala výzdobu, květiny a najednou jsem musela pryč. Začala jsem pracovat jako zdravotní sestra.

Platově jsem šla ale dolů, neboť v jeslích jsem dělala vedoucí.“ V nové práci již paní Jindrová nepocítovala takové opovrhování kvůli svému náboženskému přesvědčení. „Jen jednou se mě primář zeptal, jestli jsem slyšela o novém ustanovení, podle kterého se mají věřící vyřazovat z provozu. Já jsem mu na to řekla: ‚To spíš platí pro vás, abyste věděl, co se mnou máte dělat.‘ Ale nevyhodil mě, ani nešikanoval. To už bylo velké oddělení, tak se tam takové věci tolik neřešily.“ Později se s manželem přestěhovali do Litomyšle, kde pracovala jako zdravotní sestra v místní nemocnici.

Zdeněk Jindra se narodil 1. února 1934 ve vesničce Horní Krupá u Havlíčkova Brodu. Jeho tatínek byl živnostník – truhlář. Po roce 1948 mu však komunisté živnost sebrali a on se posléze živil vším možným – například jezdil s traktorem. Před nástupem komunistů k moci byl rovněž předsedou národního výboru. Funkce byl později pochopitelně zbaven. „Jednou přišel tatínkův příbuzný – přišel ho zbavit funkce (předsedy MNV, pozn. aut.) a říkal mu: ‚Václave, kdybys ty neměl toho nahoře, tak bys koukal, jak bychom s tebou zatočili.‘ Ale toho nahoře se báli,“ doplňuje pan Jindra.

Po dokončení základní školy studoval pan Jindra čtyři roky na gymnáziu. „A tehdy jsem došel k takovému rozhodnutí – prostě jít cestou víry. Tak jsem počítal, že za to budu muset

zaplatit. Učitelé byli různí, někteří s námi sympatizovali, ale třídní... to nebyl dobrý člověk. Nemusel to dělat. Veřejně se vysmíval, že jsem věřící – to bylo takové ponižující, ale už jsem mu odpustil. Na druhou stranu byl na gymnáziu dějepisec, který chodil do kostela a nestyděl se za to. Nebyli jsme žádní hrdinové, ale u těch kantorů mě to někdy dost mrzelo, že občas dělali víc, než museli. Nebylo jich mnoho, ale byli...“ Po gymnáziu chtěl jít pan Jindra původně studovat teologii.

Manželé Jindrovi během rozhovoru s žáky ZŠ Zámecká

„Ale to jsem věděl, že je neprůstřelný, tak jsem si dal přihlášku na radiotechniku, která mě od dětství zajímala. Jenže jsem nedostal doporučení... Tenkrát se říkalo: ‚Půjdeš do fabriky, tam to z tebe vyklepou.‘ Tak se mnou klepali, ale nevyklepali. Měli jsme tam kurz pro takový ztroskotance, jako jsem byl já, kteří měli maturitu. Byl to roční kurz radiotechniky, po jehož absolvování jsem od svého zaměstnavatele dostal doporučení ke studiu na vysoké škole a odešel studovat techniku. Tam už byla řada rozumných lidí a mělo to vysokou úroveň. Nemohl jsem si stěžovat. Jedenáct semestrů jsem pak strávil na studiích v Poděbradech a potom jsem dostal umístěnku na vysílač v Pohodlí u Litomyšle.“ Zde pak pracoval po celý svůj život. „Úkolem bylo vyslat ven vše, co si vláda nebo novináři vymysleli. Zahraniční vysílání bylo o tom, jak „skvěle“ se v Československu žije. Vysílalo se v pěti jazycích – ruštině, němčině, angličtině, češtině a francouzštině. Tady na Pohodlí bylo jedno z největších vysílačích středisek. Samozřejmě se tenkrát všechno vychválilo, všechno bylo zaměřené na to, jak jsme podobní Sovětskému svazu, což mě dost štvalo.“

V roce 1968 přišlo pražské jaro – doba politického uvolnění, kdy se československá společnost mohla po dvaceti letech svobodněji nadechnout. Také Jindrovi tuto změnu přivítali s radostí a očekáváním, co přinese. Jejich naděje však vzaly za své již po několika měsících – v srpnu 1968, kdy bylo Československo přepadeno pěti státy Varšavské smlouvy. Jindrovi právě trávili léto na své chalupě. „Tu noc (z 20. na 21. srpna 1968, pozn. aut.) jsme strávili u rádia. Byli jsme vyděšení, bylo to pro nás zdrcující,“ doplňuje pan Jindra.

Na příkaz ředitele Československých spojů Karla Hoffmanna došlo krátce po okupaci k vypnutí vysílačů, aby nebylo možné předávat pravdivé informace o vpádu „spřátelených“ armád. Většina pracovníků spojů však s nastalou situací nesouhlasila a usilovala proto o obnovení vysílání.

„No a pro mě přijeli, že potřebují dát urychleně do provozu vysílač v Litovli, že jej potřebují k vysílání do celé střední Evropy. Tak jsem jel. A pak to začalo...“

V souvislosti s výše uvedeným se mu nevyhnuly výsledky StB. Zdeněk Jindra byl předvolán do Ostravy, aby se zde zpovídal z toho, co v této době dělal. Během cesty do Ostravy a během výslechu samotného prý prožíval velmi krušné chvíle. „To jsem se skutečně upjal k Bohu a modlil se, abych věděl, co mám říkat. Poprvé jsem měl možnost setkat se s estébákama tváří v tvář se vším, co s tím souviselo. Řvali na mě jako na pohůnka, jestli jsem věděl, co dělám

Zdeněk Jindra při měření signálu vysílače v terénu

apod. No... ne že bych byl hrdina, to jsem nebyl. Říkal jsem jim: „Já jsem dostal rozkaz od nadřízených, co mám dělat, a to jsem dělal – stejně jako dříve. Tady to mám černé na bílém. Co se tam vysílalo, za to já nemůžu.“

Potom tady v Pardubicích zatkli několik lidí z naší církve a zavřeli je do vězení. A přišli i za mnou. Vyslýchali mě tady v Litomyšli. Byli dva. Jeden větší gauner než druhý. Řvali jak pavíani: „Proč jste jim tam vyžvanil, že jsou na vysílači radiolokátory!?“ Já říkám: Komu? On zařval: „No, těm vašim!“ Já jsem vyprskl smíchy, už jsem to nemohl vydržet a říkám: „Radiolokátory? Vždyť tam v životě žádný nebyly.“ Načež oni teda viděli, že tomu nerozumí, byli strašně poníženi a už začali vytahovat něco jiného. To byl tvrdý výslech. Sedm hodin v kuse.“ Tuto událost prožívala těžce i paní Jindrová. Během výslechu stála spolu se svým malým synkem na mostě přes Loučnou (u dnešní budovy Policie ČR, pozn. autora) a modlila se. „No, to byly také zázraky, víte... Já jsem tam stála, modlila se a propadala se do beznaděje – co budu dělat?

Zůstanu s dětmi sama? S jedním tříletým synem, druhého jsem tenkrát čekala... A najednou někdo přišel a vzal mě kolem ramen. A on to byl manžel. Tak to byla taková bezprostřední odpověď na moje modlitby. Na to nikdy nezapomenu. Tak jsme to nakonec nějak přečkali. Mnozí jiní na tom byli o hodně hůř.“

Pan Jindra si po tom všem samozřejmě finančně pohoršil. A nárok na nějaké zvýšení platu neexistoval. „Vždycky byl ale nějaký dobrák, který přišel a řekl, co se kolem nás děje. Ať si dám na něco pozor atd. To byli dobří lidi. Viděli jsme v tom všem zvláštní Boží ochranu... Jednou taky přišel nějaký estébák k nám, přišel mě vyšetřovat a manželka mu nabídla svačinu. A malý synek, byly mu asi dva roky, se začal před jídlem modlit. Ten koukal jak vejř, když mu to malé dítě řeklo: „A ještě se spolu pomodlíme.““

Také jejich děti byly komunistickým režimem jistým způsobem postiženy – zejména v oblasti vzdělání. „Děti nemohly studovat, vřdycky se jim to snažili nějak překazit,“ říká pan Jindra. A jeho paní pokračuje: „Jednou přišel pouliční důvěrník a zeptal se, jak vychováváme děti. Na to jsem mu řekla: ‚Tím nejlepším způsobem, jaký znám.‘ Odešel. Ani nevím, co o nás napsal.“ Nakonec staršího syna vzali na průmyslovku (paní Jindrová hlídala dítě mamince, která mohla přijetí ovlivnit, a dodnes si myslí, že tento fakt na to měl vliv). Mladší syn se nakonec dostal na vysokou školu, když se jeden z příbuzných přimluvil.

A ještě jednu oběť Jindrovi komunistickému režimu přinesli. Dle svých slov oběť nejvyšší. V době jednoho z velkých psychických vypětí, které rodina prožívala, čekala paní Jindrová dítě. Bohužel o něj přišla. „Myslím, že to bylo z těch úzkostí a depresí, protože po zdravotní stránce jsem byla úplně v pořádku,“ doplňuje.

Jednu z nejzajímavějších příhod si pan Jindra schoval skoro na závěr našeho setkání. Ptali jsme se, jestli on či celá rodina poslouchali Svobodnou Evropu. „Dokonce jsem pro ně pracoval, to bylo supr tajný... A nejen pro Svobodnou Evropu, ale i pro náboženské vysílání – konkrétně pro Rádio Monte Carlo. To si pronajala církevní společnost a odtamtud se do Evropy vysílalo náboženské zpravodajství. A oni chtěli, jako každá organizace, která pro někoho vysílá, vědět, jestli to je na našem území dobře slyšitelné. Sílu signálu jsem tedy odborně měřil někde

Zleva: Marta Macková a Daniela Janišová během rozhovoru s manžely Jindrovými

na poli přístrojem k tomu určeným. Pro výsledky si (z rádia, pozn. aut.) někoho poslali a my mu to tajně na různých místech předávali, to bylo skutečné dobrodružství.“

Dobré rodinné zázemí, církevní sbor, který za nimi stál, přátelství a víra pomohly Jindrovým tyto těžké doby překonat. „Kolik to bylo cest, kolik hodin tím člověk strávil... musel jsem se modlit, protože člověk nikdy nevěděl, jak to dopadne. To jsou ty neviditelné síly, který působily na člověka,“ říká pan Jindra, když se vrací k výsledkům StB.

V roce 1989 komunismus v Československu padl. Podobně jako jiní Litomyšlané se i Jindrovi zapojili do demonstrací, které se konaly u pomníku Bedřicha Smetany na Smetanově náměstí. Paní Jindrová poznamenává: „Zajímavá byla ta první stávká, která se tady v Litomyšli konala. Tehdy jsme ještě pocítovali úzkost, ale šli jsme – ať už to dopadne, jak to dopadne. Říkali jsme si, že tam jdeme pro dobrou věc, tak jsme šli.“

Jindrovi měli po roce 1989 možnost dozvědět se, kdo na ně za komunismu donášel. Nechtěli však. „Člověk by měl zbytečně mrzutosti. Měli jsme možnost se to dozvědět, to ano. Jednou mi jeden z těch, kteří byli ve straně, povídal: ‚Podám ti informace o tom, jak to všechno kolem tebe probíhalo.‘ Ale já mu řekl: ‚Viš co, já nechci.‘ Co bylo, bylo, zbytečně bych ty lidi

tady potkával a myslel si o nich, kdo ví co. To přece není můj problém, já se tím trápit nebudu. To je jejich věc. Já se na nikoho nezlobím, já jsem jim odpustil. Za svědomí si zodpovídá každý sám. Byla to doba temna, která pokrivila mnohé charaktery. Řada lidí se přetvářela a dělala to, co by normálně nedělala.“

Příběh zpracovaly: Daniela Janišová a Marta Macková

Použité fotografie:

Marta Jindrová (druhá zleva) jako vedoucí v jeslích v Kolíně, 1955; foto archiv manželů Jindrových

Manželé Jindrovi během rozhovoru s žáky ZŠ Zámecká; foto S. Švejcar

Zdeněk Jindra při měření signálu vysílače v terénu; foto archiv manželů Jindrových

Zleva: Marta Macková a Daniela Janišová během rozhovoru s manžely Jindrovými; foto S. Švejcar

Příběhy rodin Paukrtových a Kubíkových

Příběhy rodin Paukrtových a Kubíkových jsou příběhy mé rodiny. Oba již v minulosti byly částečně zpracovány. Budu tedy vycházet z informací, které byly publikovány ve sborníku Sametová revoluce v Litomyšli (vydala ZŠ Zámecká v roce 2011). Tyto informace doplním a opatřím fotografiemi.

Josef Paukrt byl můj pradědeček, Miroslav Kubík dědeček. Oba byli komunistickým režimem tvrdě postiženi. Abychom tyto příběhy správně pochopili, musíme se vrátit až do první poloviny 20. století...

Na začátku minulého století založil Bernard Paukrt ve Sloupnici (vesnici nedaleko Litomyšle) malou pekárnu. Jak šla léta, podnikání se začalo dařit a firma se rozrostla o koloniál,

Josef a Bohumila Paukrtovi, svatební fotografie

výkup obilí, cementárnu a uhelné sklady. Roku 1937 Bernard Paukrt předal tento podnik svému synovi (mému pradědečkovi) Josefovi (narozen 17. května 1911). I on byl v podnikání velmi úspěšný. Bernard Paukrt zemřel v roce 1943.

Josef byl ženatý. Se svou manželkou Bohumilou (narozena 25. září 1916, rozena Valtrová) měli tři děti – dcery Ivu a Jaroslavu (moji babičku) a syna Zdeňka. Důležitým rokem nejen pro podnikání, ale i pro celý jejich život se stal rok 1948, neboť se dostali k moci komunisté.

Můj otec na tuto dobu již v minulosti vzpomínal. Mluvil o tom, jak mezi vánočními svátky roku 1949, 26. prosince – na Štěpána, mému pradědečkovi Josefovi vše zabavili. Přijeli nákladními auty a odvezli veškeré zásoby. Byli tak důslední, že mu vzali i obsah peněženky, kterou měl v kapse. Provedli domovní prohlídku a vše, co mělo nějakou

hodnotu, sebrali. Pradědeček byl zatčen a odvezen patrně do Pardubic, následně byl nasazen v pracovním táboře pod Kunětickou Horou. Měl povoleny návštěvy dvakrát týdně vždy ve středu a v neděli, a to pouze na dvacet minut a za přítomnosti bachařů, kteří jejich rozhovor poslouchali a zapisovali. Moje babička společně se svojí maminkou za ním jezdily na každou návštěvu, která byla možná. Vždy před návštěvou prošly osobní prohlídkou. Vše, co mu přivezly, bylo důkladně prohledáno a jídlo rozmačkáno, aby se ani touto cestou nemohlo dovnitř nic nežádoucího dostat. Většinou něco z přivezených věcí zabavili a již nevrátili – jednalo se především o knihy. Matce mého pradědečka, která s ním žila ve společné

domácnosti, vyměřili důchod ve výši 90 Kčs měsíčně. Moje prababička Bohumila, Josefova manželka, byla tou dobou těhotná, čekala své třetí dítě, takže jejich ekonomická situace opravdu nebyla záviděníhodná. Jediné, co jim zůstalo, byl dům ve Sloupnici, ve kterém žili. Pradědečkovi hrozil trest minimálně 25 roků vězení nebo také provaz.¹ Změna přišla ve chvíli, kdy se v celé věci začal angažovat bratr mé prababičky, Josef Valtr z Hradce Králové, kterému se podařilo pradědečka po necelém roce vězení dostat ven. Dodnes se neví, jak to vlastně udělal, ale ví se, že měl našetřené velké peníze, takže pravděpodobně svého švagra Josefa Paukrta z vězení „vyplatil“.

Josef a Bohumil Paukrtovi; svatební fotografie

Můj otec vzpomínal, že radost z jeho návratu domů byla ohromná, byla to v té době naprosté beznaděje opravdu těžko uvěřitelná událost. Pradědečkovi následně umožnili vyučít se tesařem a po zbytek života se mohl živit jen manuální prací jako tesař na stavbách. Byl zaměstnán u firmy Konstruktiva v České Třebové. Ale problémy pradědečka neopustily ani v pozdějších letech. Po celou dobu byl pronásledován a perzekuován jen proto, že byl bývalým živnostníkem. V podniku, kde pracoval, vykonstruovali nesmyslné obvinění, že ukradl

*Svatební oznámení Jaroslavy Paukrtové
a Miroslava Kubíka*

pracovní nářadí (lopaty, krumpáče apod.), a pod touto záminkou provedli další domovní prohlídku, při které obrátili dům vzhůru nohama. Došlo také k ponižování celé rodiny mladými estébáky. Ze strany režimu se nyní i později jednalo o permanentní šikanu v podobě výslechů apod. Ve výloze v České Třebové poté visela jeho fotografie se jménem a textem, který ho označoval za rozkradače socialistického majetku. Následně měl pradědeček soud, ve kterém ho zastupoval JUDr. Haupt. Tento advokát se jako jeden z mála nebál zastupovat osoby, které tehdejší režim pronásledoval. Jen díky

¹ Kolektiv autorů. Sametová revoluce v Litomyšli. Litomyšl: ZŠ Litomyšl, Zámecká 496, 2011, s. 12.

němu vyvázl pradědeček bez trestu odnětí svobody a dostal „jen“ peněžitou pokutu ve výši 2000 Kčs.² To však tenkrát byla obrovská suma, na kterou se musela skládat celá rodina.

Perzekuce se však nevyhnula ani mé babičce Jaroslavě Paukrtové. Když jí bylo jedenáct let, odvedli ji ze třídy k řediteli školy, kde byla vyslýchána Státní bezpečností. Dotazovali se jí na rodiče, co dělají, zda poslouchají nepřátelské stanice v rádiu atd. Když se rozbředla,

*Fotka tří německých námořníků z roku 1917;
jeden z nich je otcem Pauli Kubíkové*

oznámili jí, že vědí, že je těhotná se svým spolužákem – což bylo naprosto vykonstruované. Jak říkal můj otec, byl to nátlak na pradědečka přes jeho děti.³ Dnes už se k tomu babička nechce vracet. Říká, že to byla zlá doba.

Také babičce navrhli dvojku z chování – bezdůvodně. Těch vymyšlených konstrukcí na moji babičku bylo několik, všechny nesmyslné s cílem poškodit dceru živnostníka. Babička tím vším logicky velmi trpěla. V osmé třídě dostala na přihlášku na střední školu razítko „nežádoucí“, proto ji žádná střední škola nechtěla

přijmout. Nakonec se babičku díky známosti podařilo v jejích čtrnácti letech umístit na poštu v Litomyšli, kde pak čtyřicet let pracovala. Začala pracovat v telefonní ústředně, kterou nakonec musela po roce na hodinu opustit, neboť soudruzi usoudili, že by babička mohla odposlouchávat telefonní hovory. Naštěstí jí bylo umožněno zůstat na poště, „jen“ byla přesunuta k balíkům.⁴

Roku 1964 si moje babička Jaroslava vzala Miroslava Kubíka, s nímž měla dvě děti – Miroslavu a Martina.

Můj dědeček Miroslav Kubík se narodil 8. září 1941 v Kornicích u Litomyšle Oldřichu Kubíkovi a Pauli Kubíkové. Oldřich zemřel, když bylo

*Svatební fotografie Pauli Kubíkové
a Oldřicha Kubíka*

² Kolektiv autorů. Sametová revoluce v Litomyšli. Litomyšl: ZŠ Litomyšl, Zámecká 496, 2011, s. 12 – 13.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

Miroslav Kubík, nedatováno

Miroslavovi šestnáct roků. Pauli byla sudetská Němka, celá její rodina byla po válce odsunuta, zůstala pak úplně sama jako vdova se dvěma dětmi. Měla tři bratry, ti všichni museli odejít. Ona mohla zůstat díky tomu, že si vzala Čecha. Pauli byla nemanželské dítě (narozena 26. 6. 1918). Její maminka jí zanechala jen černobílou fotografii tří německých námořníků z roku 1917 a řekla jí, že jeden z nich je její otec. Dodnes se dohadujeme, který to mohl být.

Jak jsem již uvedl, moje babička pracovala na poště v Litomyšli, dědeček na Vertexu.⁵ Odtud byl však z politických důvodů propuštěn. Stalo se tak v době normalizace v 70. letech jako důsledek jeho postojů v roce 1968.

Později začal pracovat v plynárnách v Litomyšli, kde se z technika vypracoval až na náměstka ředitele, byl velmi pracovitý. Jeho konflikty s režimem pokračovaly i v dalších letech. V roce 1990 si vyzvedl svůj svazek u Státní

bezpečnosti ve Svitavách, který začínal záznamem z roku 1968 tím, že dědeček házel dlažební kostky na sovětské tanky, nadával jim atd., a končil 4. prosince 1989 každodenními záznamy z účasti na litomyšlských demonstracích na náměstí. Byl tam od prvního dne, kdy se jich u Smetany sešlo jen šest, postupně se počet zvyšoval. Názory mého dědy byly jeho okolí dobře známy, nijak zvlášť je neskrýval. Stejně tak již za bývalého režimu věděl, kdo z jeho okolí donáší informace a kdo je agentem StB, takže pro naši rodinu nenastala po pádu režimu nepříjemná překvapení.⁶

Miroslav Kubík začal krátce po roce 1990 podnikat. Založil firmu Kubík, která se věnovala výstavbě plynovodů (v roce 1992 přibyl maloobchod s potravinami, v roce 1993 velkoobchod s potravinami, následně se firma dále rozrůstala). V podnikání se mu dařilo, a tak si splnil svůj sen – koupil si vlastní letadlo. Bohužel se mu tento koníček stal osudným... Svého dědečka jsem nikdy nepoznal. Kvůli technické závadě na letadle se ve svých 57 letech v tomto letadle zřítíl a bohužel zahynul. Po jeho smrti pokračují v rodinné firmě jeho děti Miroslava (moje teta, narozena 1967) a Martin (můj otec, narozen 1971). Firma tak navázala na tradice mého prapradědečka, pradědečka a dědečka. V loňském roce oslavila naše rodinná firma 25. výročí své novodobé existence.

Příběh zpracoval: Kristián Kubík

Použité fotografie: archiv rodiny Kubíkových

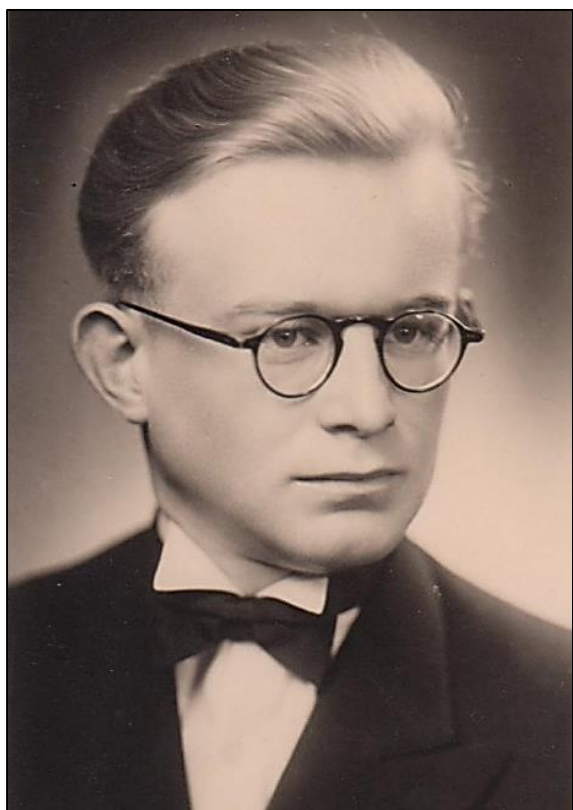
⁵ Jeden z největších zaměstnavatelů na Litomyšlsku. V době komunismu zde našli útočiště mnozí z politických vězňů souzených v procesu Střiteský a spol. v roce 1950.

⁶ Kolektiv autorů. Sametová revoluce v Litomyšli. Litomyšl: ZŠ Litomyšl, Zámecká 496, 2011, s. 13.

Příběh rodiny Rejmanových

Manželé Bohumil a Olga Rejmanovi se pyšní tím, že jejich manželství je momentálně tím nejdéle trvajícím v Litomyšli – v prosinci 2015 oslavili 66. výročí svatby. Prožili toho spolu mnoho – monstrprocesy, normalizaci, sametovou revoluci. Byli si oporou v dobách dobrých i zlých. Společně na tyto časy zavzpomínali. Na časy, které nebyly vždy jednoduché.

Bohumil Rejman; maturitní foto

Bohumil Rejman se narodil v Litomyšli 30. ledna 1924 jako syn úředníka. V Litomyšli prožil také své dětství, které bylo velmi radostné. Chodil do chlapecké školy, dnešní ZŠ Zámecká, a potom na gymnázium. Po maturitě odešel studovat práva a ke konci studií byl již zaměstnán jako úředník v trestním oddělení ONV v Litomyšli.

V roce 1951 byla vyhlášena tzv. Akce 77, v rámci níž mělo být přesunuto 77 000 úředníků do výroby. Komunistický režim tím chtěl nejen získat nové pracovní síly pro průmysl, ale také se zbavit politicky nespolehlivých jedinců z řad inteligence. Pan Rejman dostal na výběr – buď vstoupit do KSČ, nebo z úřadu odejít. Stát se členem KSČ pro něho bylo naprosto nepřijatelné – i proto, že byl vychováván v rodině, která byla katolická, a otec byl členem Československé strany lidové. Protože do KSČ nevstoupil, byl nucen odejít z úřadu a zároveň ukončit právnická studia. Našel si místo skladníka v autoopravně. Jenže tady znovu narazil – skladník prý není pravý

příslušník dělnické třídy. A tak skončil jako dělník na dráze – házel na nákladní vagóny to, co bylo právě potřeba, jako například uhlí nebo řepu. Později „povýšil“ na závozníka u Pozemních staveb, a když se ještě později zjistilo, že vlastní řidičský průkaz, stal se řidičem malého nákladáku. Bylo jasné, že se pan Rejman i celá jeho rodina museli vyrovnat s úplnou změnou způsobu života. Také po finanční stránce to bylo mnohem horší.

Situaci pana Rejmana zhoršovalo i to, že byl od dětství členem skautské organizace, kterou komunisté po roce 1948 zakázali. Skautem byl už od roku 1931, kdy se stal členem „smečky vlčat“ – tj. chlapců ve věku 6 – 12 let. Od dvanácti let byli chlapci organizováni ve skautských oddílech, které se skládaly ze čtyř až šesti družin po šesti až osmi chlapcích.

Tak to bylo až do roku 1939, kdy němečtí okupanti skauting v Protektorátu Čechy a Morava zakázali. Po válce byl znovu obnoven a skautská činnost se uskutečňovala celoročně v plné šíři a vrcholila vždy na letních táborech. Poslední tábor litomyšlských skautů proběhl na Slovensku v roce 1949, kdy, jak už bylo uvedeno, byl skauting znovu zakázán. V roce 1968 – v době nesmyslných pokusů o vytvoření socialismu s lidskou tváří – byl v Československu skauting znovu obnoven, ale už roku 1969 byl opět zakázán. Tak to zůstalo až do sametové revoluce roku 1989, kdy mohli skauti v celém někdejší Československu svoji činnost opět

obnovit. „Jen pro informaci „neskautům“ – skauting je celosvětově rozdělen na chlapecké a dívčí oddíly. Organizace těchto oddílů je stejná, ale náplň činnosti se trochu liší – přizpůsobuje se rozdílným zájmům chlapců a dívek. Oddíly v obcích a městech jsou sdruženy do tzv. středisek, vedených střediskovými vedoucími,“ doplňuje paní Rejmanová, která se skautkou stala v roce 1945.

Zleva: Aneta Jindrová, Karolína Jasanská a Šarlota Zólflová během rozhovoru s manžely Rejmanovými

„Ti, kteří berou skautské myšlenky doopravdy, zůstávají skauty po celý život bez ohledu na všechny zákazy a pronásledování. Tak se i naše skautská „parta“ stále stýkala a dala vznik celoživotnímu přátelství, které vlastně trvá dodnes,“ říká paní Rejmanová.

Při vyprávění o skautingu jsme se dostali také k poslednímu rektorovi piaristické koleje v Litomyšli, P. Františku Ambroži Stříteskému, který byl rovněž skaut. V roce 1950 byl v monstrprocesu odsouzen k 25 letům vězení. V tomto procesu bylo odsouzeno i několik dalších skautů a studentů za „rozvracení republiky“. Obvinění bylo naprosto absurdní a nesmyslné – mělo sloužit k upevnění nastupující totalitní moci. Rodiny pana Rejmana se proces osobně nedotkl. Mezi odsouzenými však bylo i několik jejich přátel.

Aby lidé tyto těžké časy nsvobody přežili bez úhony, bylo nutno si najít nějakou povolenou zálibu, koníčka, kterému by se věnovali ve volném čase. Tak se pan Rejman začal

Paní Rejmanová během rozhovoru

věnovat pozorování ptáků, a nakonec se stal uznávaným ornitologem. Byl odborníkem na výzkum čápa bílého. Stal se dokonce prezidentem společnosti pro výzkum tohoto ptáka pro celé někdejší Československo. Uznávaný byl též v zahraničí. Ještě za komunismu směl být dokonce účastníkem mezinárodních ornitologických sjezdů konaných např. v německém Hamburku, francouzském Štrasburku či v Maďarsku, díky čemuž získal i spoustu nových přátel, kteří pak za ním do Litomyšle přijížděli. Těchto akcí se pan Rejman zúčastňoval

sám – bez rodiny, takže komunisté věděli, že pravděpodobně emigrovat nebude a vždy se vrátí.

Kromě toho vedl při Domě pionýrů a mládeže v Litomyšli ornitologický kroužek, díky kterému vychoval řadu mladých ornitologů.

Nakonec se rodina pana Rejmana ve zdraví dočkala pádu totality a obnovení demokracie v našem státě po roce 1989. Ptali jsme se, jestli by Rejmanovi našli na době komunismu také něco pozitivního. Paní Rejmanová nám odpověděla, že pár pozitivních věcí by se našlo – například prakticky neexistovala nezaměstnanost (kdo nepracoval, byl příživník a hrozil mu kriminál). Dále také zmiňuje minimální sociální rozdíly, proto mezi lidmi nebylo tolik závisti jako dnes.

Na závěr našeho vyprávění jsme se našich pamětníků ptali, co by vzkázali mladým lidem, kteří dobu komunismu nezažili. Paní Rejmanová odpověděla: „Hlavně, ať se nenechají obalamutit bolševickou propagandou, protože komunismus prostě nelze realizovat – je to proti lidské přirozenosti. A socialismus s „lidskou tvář“ je holý nesmysl.“

Na zpracování příběhu se podílely: Karolína Jasanská, Aneta Jindrová a Šarlota Zólflová

Použité fotografie:

Bohumil Rejman, maturitní foto; archiv rodiny Rejmanových

Aneta Jindrová, Karolína Jasanská a Šarlota Zólflová během rozhovoru s manžely Rejmanovými; foto S. Švejcar

Paní Rejmanová během rozhovoru; foto S. Švejcar

Fotografická příloha⁷

Bohumil Rejman; skautské foto

Bohumil Rejman jako ornitolog

---

⁷ Foto - archiv rodiny Rejmanových, foto žáků: S. Švejcar.

Bohumil Rejman (vpravo) na jedné z mnoha konferencí, které se účastnil

Coby ornitolog jezdil Bohumil Rejman kroužkovat ptáky až do pozdního věku

Jedna z mnoha konferencí, jichž se Bohumil Rejman (druhý zleva za stolem) účastnil

Setkání „oldskautů“ v bytě Rejmanových, únor 2016 (Rejmanovi zcela vpravo)

Žákyně ZŠ Zámecká během rozhovoru s panem Rejmanem

Radka Jetmarová, učitelka ZŠ Zámecká, během rozhovoru s panem Rejmanem

Příběh Václava Simona

Václav Simon⁸ se narodil 28. září 1927 v Litomyšli. Už od dětství musel pomáhat rodičům s jejich malým hospodařením. Vlastnili prý jednu nebo dvě krávy a za Primátorskou hrází asi dva hektary polí. Takovým jako oni se prý říkalo „kravičkáři“.

Pan Simon vzpomíná, že Litomyšl v době jeho dětství vypadala jako „spící panenka“. Žádné novinky, nikde se nic moc nedělo a vše bylo pořád stejné. Na Toulcově náměstí byla spousta obchodů s masem, na Smetanově náměstí bychom našli pekaře, holiče, klempíře a spoustu dalších. Řada obchodů patřila Židům, jejichž komunita ve městě čítala tehdy více než sto lidí. Většina z nich během druhé světové války zahynula v nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborech. Pan Simon měl mezi Židy kamaráda – jmenoval se Robert Lówinger. Od roku 1934 s ním chodil do první třídy tehdejší chlapecké školy. Robert Lówinger žil na Fügnerově ulici (dnes už ulice nestojí, celá čtvrť byla později zbourána). Byl ze smíšeného manželství, matka byla Češka, otec vlastnil továrnu na boty. Pan Simon vzpomínal, že byt tehdy byla škola i v sobotu, Robert v sobotu do školy nechodil (Židé totiž slaví šábés).

Václav Simon v době dospívání

Po deportaci do Terezína se již do Litomyšle nevrátil.

Pan Simon znal i řadu dalších Židů, kteří v předválečném období v Litomyšli žili. Většina z nich byla zručnými obchodníky, po městě měli své továrny (či továrničky), na náměstí pak zmiňované obchody.

Jak jsme již uvedli, Václav Simon navštěvoval školu, které se tehdy říkalo chlapecká (dnešní ZŠ Litomyšl, Zámecká – jejíž budova byla v 19. století postavena pro účely

Zleva: Karolína Kovářová, Karla Buřvalová, Magdaléna Šteflová a Nikola Valíčková během rozhovoru s Václavem Simonem

⁸ Původně Václav Slon. Protože měl však s tímto příjmením problémy (děti ve škole se mu smály apod.), rozhodl se kvůli svým vlastním dětem (aby nezaživaly něco podobného) příjmení změnit. Stalo se tak v 70. letech 20. století.

městské reálky a na níž učil mj. i spisovatel Alois Jirásek). Učitelé prý byli vesměs hodní, zároveň však dodává, že on ani jeho přátelé nebyli rozhodně svátí, a tak občas od některého z učitelů pár facek dostali.

Pan Simon se vyučil knihařem. Vyprávěl nám, že to byla velmi zajímavá a čistá práce. Devět let byl zaměstnán v tiskárně, zbytek života se živil knihařinou. Pracoval ve firmě Vlastimila Metyše (nacházela se pod kostelem Povýšení sv. Kříže na dnešním Šantově náměstí). Vzpomíná, že jeho někdejší mistr, od něhož se vše naučil, vlastnil papírnický krámk. Kromě toho hrál v litomyšlském symfonickém orchestru na cello. Do komunálu, který vznikl po roce 1948, nevstoupil, ale byl prý přihlášený.

Zajímavé také je, jak vysoká byla mzda, kterou si pan Simon v době učení vydělal. V první roce to prý bylo jen pět korun na týden. V druhém deset, ve třetím patnáct a ve čtvrtém dvacet korun.

I když byl Václav Simon ještě chlapec, velmi dobře si pamatuje na atmosféru, která panovala v roce 1938, když Hitler a sudetští Němci tlačili na Československo, aby odstoupilo své pohraniční území Německu. „Když byla v roce 1938 vyhlášena mobilizace, v Litomyšli vypuklo obrovské nadšení, které ale brzy vystřídalo zklamání. Přišli Němci a naše armáda musela opustit kasárna, a přitom byla vyzbrojená pěkně,“ říká. V roce 1939 Hitler zabral i zbytek republiky a Litomyšlané zažili šok,

Václav Simon (vpravo) se svými rodiči před rodným domem v Litomyšli

když 19. března, byl to prý deštivý den, přijeli od Svitav němečtí vojáci. Ubytovali se ve školách po celé Litomyšli. Nějakou dobu byli ubytováni také v chlapecké škole. Díky tomu se děti nemohly učit v obvyklých prostorách a byly nuceny navštěvovat výuku ráno i odpoledne v budovách, které nebyly pro běžné vyučování zcela vhodné (například v kostele Československé církve husitské).

Prvního září 1939 přepadlo nacistické Německo Polsko. Začala druhá světová válka. Simonovi se ji snažili (jako většina lidí) nějak přežít. Do žádné odbojové činnosti se nezapojili. Řada dalších lidí se však odboje aktivně účastnila – například trafikant Eduard Král (měl zřejmě napojení na ÚVOD)⁹, Vavřínovi z Bezručovy ulice, řezník Klemt z náměstí či otec a syn

⁹ Skřivánek, Milan. Litomyšl 1259 – 2009. Město kultury a vzdělávání. Litomyšl: Město Litomyšl, 2009. ISBN: 978-80-254-5129-8, s. 374.

Mlejnkovi z ulice Terezy Novákové. Všichni prý byli v průběhu války gestapem odhaleni, odvezeni do Pardubic a zde na zámku popraveni.

Druhá světová válka zasáhla také do života místní židovské komunity. Dne

Václav Simon v dospělosti

3. prosince 1942 byli litomyšlští Židé transportováni do terezínské pevnosti, kde vzniklo ghetto pro Židy z Protektorátu Čechy a Morava (později sloužící také coby starobní ghetto pro Židy z Říše). Museli zavřít své obchody, které lidé „ozdobili“ Davidovou hvězdou. Stejnou, jakou byli Židé nuceni nosit přišitou na oblečení, aby ostatní rozeznali „nižší“ rasu. Václav Simon říká, že obyvatelé Litomyšle prý tenkrát neměli tušení, co se s Židy za války dělo, a že se o jejich osudu dozvídali postupně poté, co válka skončila. Jak jsme již uvedli výše, ve 30. letech žilo v Litomyšli více než sto Židů, holocaust přišla asi desetina z nich.

Na konci války projížděla městem ustupující Schörnerova armáda. 9. května 1945 pak do Litomyšle dorazila armáda sovětská. Mezi lidmi prý kolovaly zprávy o tom, že Rusové kradou kola a hodinky. I pan Simon viděl, že někteří z vojáků měli na ruce hodinky třeba i čtvery. Také prý

panoval strach, že Sověti znásilňují dívky a ženy, někteří otcové proto své dcery raději schovávali. Václav Simon však dodává, že Rusové, kteří přijeli do Litomyšle, se chovali celkem slušně. Měli prý evropské rysy, jen někteří z nich měli šikmé oči. Doplňuje však tuto příhodu: „Přivedli (Rusové, pozn. aut.) krávu, na ulici ji zabili a hned ji začali porcovat a vařit v plechovém kbelíku – přímo na ohni a na ulici. V armádě byly i ženy, pár jsem jich viděl.“ Rusové prý v Litomyšli pobýli asi týden, pak přišla československá armáda.

V roce 1948 se dostali k moci komunisté. Václav Simon s celou svojí rodinou neměl z přicházejících změn dobrý pocit, protože (nejen) po městě kolovaly zprávy o kolchozech a sovchozech.¹⁰ Lidé, kteří v kolchozu pracovali, se nazývali kolchozníci. Zprvu prý nebyli placeni, odměnou za práci jim bylo to, co vypěstovali v poměru s odpracovanou dobou. Toho se pan Simon velmi bál. Ačkoliv jeho rodina vlastnila jen maličké hospodářství, i oni měli předepsané, kolik obilí musí odevzdat, kolik vajec, jakou část prasečí kůže, občas museli odevzdat i veškeré sádlo. Dodávky navíc postupně stoupaly, proto se Simonovi rozhodli své

¹⁰ Forma socialistického kolektivního zemědělství, která byla budována od 20. a 30. let v Sovětském svazu, a to vyvlastňováním půdy soukromých zemědělců.

pozemky bezúplatně pronajmout Státnímu statku (svoji roli v tomto ohledu sehrál i požár jejich domu, k němuž došlo v roce 1959).¹¹

Komunisté navíc začali po celé republice hledat „nepřátele“ svého režimu, s nimiž pak prováděli zinscenované procesy. I v Litomyšli ke dvěma takovým došlo.

Ve dnech 5. - 7. října 1950 se nejprve konal proces s budislavskými Jánošíky, tedy soud s devatenáctičlennou skupinou převážně mladých lidí z Budislavi, Proseče a okolí, kteří psali a vydávali protistátní letáky a snažili se zastrašovat, dokonce i střelbou, stranické funkcionáře. S velkým odporem totiž pozorovali rostoucí moc organizace KSČ, její ovládnutí místního národního výboru, zabraňování v činnosti mládežnickým organizacím a silící tlak na zemědělce.

Václav Simon (druhý zleva) ve svém zaměstnání

Václav Simon

Po jednodenní přestávce pokračovalo ve dnech 9. - 11. října zasedání Státního soudu projednáváním případu skupiny „Stříteský a spol.“ Na jeho počátku stálo zneuctění Stalinova obrazu a nalezení protistátních letáků. Původně měla být celá věc projednávána pouze okresním soudem. Nakonec se případem zabýval Státní soud Praha. „Obžalobu vedli hlavní prokurátor JUDr. Pavel Barbaš a lidová prokurátorka Růžena Ivanová, absolventka pověstných právnických kurzů, které připravovaly dělnické kádry pro soudní praxi vykonávanou na objednávku komunistické strany.“¹² Předsedou senátu byl Jaroslav Novák, který o dva roky později soudil tajemníka komunistické strany Slánského.¹³

Obvinění byli 9. října ráno převezeni z vazební věznice v Chrudimi do litomyšlské

¹¹ Václav Simon uvažoval po roce 1948 o emigraci. Někteří z jeho přátel z někdejšího Československa také skutečně odešli. V době jejich odchodu měl však zápal plic a ležel v nemocnici. V nadsázce někdy říká, že má syna právě díky zápalu plic (který mu nedovolil odejít, zůstal a našel si manželku).

¹² Boštík, Martin. Monstrproces „Stříteský a spol.“ Litomyšl 1950, Litomyšl: Regionální muzeum v Litomyšli, 2004, 80-239-2449-4, s. 43 – 44.

¹³ Tamtéž, s. 44.

věznice a odtud do Smetanova domu, kde celý proces probíhal. Pan Simon měl mezi souzenými přátele či lidi, které znal. Byli to například Karel Šplíchal – absolvent vojenské školy, Miloslav Kohout – vedoucí skautu, Dana Rolečková – studentka zdravotnické školy či Bohdan Metyš. Nejhorší prý pro pana Simona bylo to, že i on musel proces povinně navštívit (účast se kontrolovala). Tvrdí, že nemohl ani nic namítat, protože by okamžitě spadl do problémů. Smetanův dům, v němž proces probíhal, byl zcela zaplněn, lidé seděli na balkonech, stáli i venku (soudní líčení bylo tlampači přenášeno před Smetanův dům). Komunisté měli vše pečlivě zorganizované a proces využili ve své propagandě.

Prokurátor chtěl pro každého z účastníků nejvyšší trest – nejlépe pak trest smrti. Václav Simon říkal, že pochybuje o tom, že ten muž měl vůbec nějaké svědomí. Při jednání byly přítomny také ženy - bolševičky v rudých šátcích, které rovněž požadovaly smrt pro každého ze souzených (a během soudního líčení na obžalované pokřikovaly).

Odsouzení pak strávili mnoho let v nejrůznějších komunistických věznicích a lágrech. Ti, kteří ještě nebyli plnoletí, putovali do Zámrsku, kde byl Ústav pro mladistvé. Zajímalo nás samozřejmě, zda-li se v Litomyšli o procesu a uvězněných po jeho skončení mezi lidmi mluvilo. Pan Simon říkal, že si na něco takového nevzpomíná – navíc mluvit o podobných věcech se

*Zleva: Marta Svatošová a Karolína Kovářová
během rozhovoru s Václavem Simonem*

tehdy moc nevyplácelo. Když se pak odsouzení začali z vězení vracet, většinou o svých (často krutých) zážitcích ani moc mluvit nechtěli.

Václav Simon se znal osobně s rektorem Stříteským, kterého komunisté postavili do čela procesu. Byl to muž, který studoval na litomyšlském gymnáziu s úmyslem stát se piaristou. Dále studoval na Teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a po jejím uzavření za druhé světové války pokračoval ve studiu v bohosloveckém semináři pražské diecéze. 28. června 1942 byl vysvěcen na kněze. V září 1945 se stal rektorem

piaristické koleje v Litomyšli. Od roku 1947 vyučoval na gymnáziu náboženství. Ve dnech 10. a 11. června 1947 složil profesorské zkoušky. Byl to velmi aktivní člen lidové strany a duchovní rádce Junáka.

1. dubna 1950 byl P. Stříteský zatčen příslušníky StB a za údajné pomáhání studentům skrývat zbraně nejprve odsouzen na doživotí. Nakonec mu byl trest zmírněn na 25 let (prokurátor navrhol trest smrti). Pobýval například ve věznicích v Chrudimi, Písku, Pardubicích, na Borech, na Pankráci, Ruzyni, Olomouci či na Mírově. Brány mírovské věznic

opustil 11. května 1960. Po propuštění se u něj prý často objevovaly nervové záchvaty – důsledek krutého vězení (několik měsíců byl zcela izolován od ostatních).¹⁴

Pan Simon o rektorovi říká, že to byl ohromný muž. Chytrý, sečtělý, sympatický. Pracoval v zahradnictví Na Centrále, protože službu duchovního po svém propuštění vykonávat nemohl. Odtud přešel do okrasných školek, kde jej využívali jako překladatele knih. Jeho plat dosahoval 790 Kčs, a proto se rozhodl zvýšit si kvalifikaci. Zkoušky ze zahradnictví složil s výtečným prospěchem. V roce 1968 se stal dokumentačním pracovníkem Výzkumného a vývojového ústavu technického skla v Praze. Tady pracoval až do odchodu do penze v roce 1972. Zemřel 16. prosince 1989.¹⁵

Václav Simon během rozhovoru

P. Stříteský nikdy o svých zážitcích z vězení nemluvil, ale později se prý jednomu ze svých přátel svěřil, že ho v noci budí výkřiky dozorců. Václav Simon se s rektorem Stříteským potkával takřka denně, když doprovázel svoji manželku do výše zmiňovaných okrasných školek, kde rovněž pracovala.

V 60. letech přišlo období určitého politického uvolnění, které vyvrcholilo v roce 1968 pražským jarem. Velká část společnosti věřila, že se zase vše změní, že přijde svoboda. Na otázku, jestli i náš pamětník doufal ve větší svobodu poté, co se v čele komunistické strany objevil Alexander Dubček, odpověděl: „Samozřejmě, věřil jsem tomu, že komunismus zůstane, ale bude měkčí, než býval.“

Veškeré naděje však ukončil vpád pěti „spřátelených“ armád v srpnu 1968. „Nemohli jsme uvěřit, že je to pravda,“ komentuje realitu srpnových dnů roku 1968 Václav Simon.

Do Litomyšle tehdy přijely polské tanky, které zde zůstaly několik dní. Po nich do našeho regionu dorazili Sověti, kteří se nakonec usadili v kasárnách ve Vysokém Mýtě. „Ve dnech 19. a 20. září 1968 prošla československými posádkovými městy smíšená československo – sovětská komise, která posuzovala ubytovací možnosti kasárenských objektů Československé lidové armády. Ve Vysokém Mýtě bylo zjištěno 12 230 m² ubytovacích a 11 400 m² skladovacích prostor a díky tomu se město stalo „vítězem“ Východočeského kraje. Události potom postupovaly rychle... Vlastní stěhování započalo 8. října... Vysoké Mýto se ocitlo v nové realitě. Jeho 12 tisíc obyvatel najednou sdílelo svůj domov s asi 6000 sovětskými

¹⁴ Boštík, Martin. Monstrproces „Stříteský a spol.“ Litomyšl 1950, Litomyšl: Regionální muzeum v Litomyšli, 2004, 80-239-2449-4, s. 66.

¹⁵ Tamtéž, s. 67 - 68.

vojáky. Sovětská posádka opustila Vysoké Mýto v roce 1990.“¹⁶ Mnozí občané prý se Sověty různě kšeftovali. Od Rusů se dal koupit benzín, televize, vodka a další sovětské výrobky.

Po nadějích pražského jara přišla normalizace – čistky, cenzura, nesvoboda. Zajímali jsme se o to, v čem pan Simon viděl hlavní rozdíl mezi touto dobou a pražským jarem. Jednoznačně a bez váhání řekl, že největší rozdíl byl v tom, že zde byli Rusové.

Během sametové revoluce roku 1989 patřila Litomyšl k nejaktivnějším městům regionu. Lidé se setkávali a diskutovali u pomníku Bedřicha Smetany na Smetanově náměstí. Demonstrace svolával a vedl zubař František Zeman a Václav Simon se jich rovněž účastnil. Přesto oněch více než dvacet pět let po revoluci hodnotí poměrně kriticky: „Dobu po roce 1989 hodnotím tak, že si myslím, že jsme si slibovali dost velké změny, ale moc se toho nezměnilo.“

Na závěr našeho setkání jsme se pana Simona zeptali, co by vzkázal generaci, která komunismus nezažila. Odpověděl: „Nastupující generaci bych vzkázal, aby nedovolila to, co se dělo dříve. Aby už nikdy nedovolila komunismu přijít k moci. Někteří starší komunisté totiž stále čekají na svou šanci.“

Na zpracování příběhu se podíleli: Karla Buřvalová, Karolína Kovářová, Marta Svatošová, Magdaléna Šteflová, Nikola Valíčková a Tomáš Souček

Použité fotografie:

Václav Simon v době dospívání; foto soukromých archiv Václava Simona

Karolína Kovářová, Karla Buřvalová, Magdaléna Šteflová a Nikola Valíčková během rozhovoru s Václavem Simonem; foto S. Švejcar

Václav Simon (vpravo) se svými rodiči před rodným domem v Litomyšli; foto soukromý archiv Václava Simona

Václav Simon v dospělosti; foto soukromý archiv Václava Simona

Václav Simon (druhý zleva) ve svém zaměstnání; foto soukromý archiv Václava Simona

Václav Simon; foto soukromý archiv Václava Simona

Marta Svatošová a Karolína Kovářová během rozhovoru s Václavem Simonem; foto S. Švejcar

Václav Simon během rozhovoru; foto S. Švejcar

---

¹⁶ Redakce. 1968 – 1990: Sovětská armáda ve Vysokém Mýtě [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: 1968 – 1990: Sovětská armáda ve Vysokém Mýtě Zdroj: http://orlicky.denik.cz/zpravy_region/1968-1990-sovetska-armada-ve-vysokem-myte-20140821.html

Rudolf Skřivan vypráví příběh Františka Karlíka

Rudolf Skřivan se narodil 17. června 1937 v Litomyšli jako syn řezníka. I on je vyučeným řezníkem, ale řemeslu se nevěnoval.

Skřivanovi původně vlastnili velký majetek přímo v Litomyšli – v dnešní Tyršově ulici jim patřil dům, v němž nyní sídlí Soukromá střední odborná škola TRADING CENTRE s.r.o. Litomyšl a hned vedle firma Litex. Nacházel se zde obchod s koňmi, řeznictví a hotel. Tatínek pana Skřivana patřil k předním obchodníkům s koňmi v republice. V červnu 1948 jim však komunisté veškerý majetek zabavili a vše odstěhovali do Vlкова a na Suchou (ze dne na den odvezli úplně vše, protože tam komunisté potřebovali zřídit ředitelství Komunálu, pozdější Okresní podnik služeb).

V roce 1950 bylo nařízením Ministerstva zemědělství vytvořeno pět hřebčínů k odchovu koní pro armádu a JZD. Jedna z nich vznikla na Suché nedaleko Litomyšle. V té době tam pan Skřivan ještě nepracoval. Počátkem 50. let totiž studoval na „zetešce“, jak byla tehdy – a jak je i dnes – označována nynější Střední škola zahradnická a technická v Litomyšli. V roce 1953 byl však ze školy vyloučen a právě tehdy poprvé (byť jen na krátkou dobu) pracoval v hřebčárně na Suché. Na naléhání svého otce (který paradoxně do hřebčárny nesměl, přestože byl odborník) se nakonec vyučil řezníkem. „Aby však v Litomyšli nevěděli, že se Skřivan vůbec může něčemu vyučit, učil jsem se až ve Frýdlantu v Čechách,“ doplňuje. Většinu svého života se věnoval jezdeckému sportu v jezdeckém oddílu Jiskra Litomyšl, později v oddílu Sokol Osík. Po roce 1989 získal hřebčín na Suché v rámci restituce komunisty zabaveného majetku.

František Karlík s manželkou. Nahoře vlevo dcera Věra, manželka našeho pamětníka Rudolfa Skřivana

Pan Skřivan nám však vyprávěl především jiný příběh – příběh svého tchána Františka Karlíka, který znal od své ženy Věry. S manželkou Věrou se pan Skřivan seznámil v mládí, když jezdil po stavbách se sklápěcím nákladním autem. Zrovna prý budovali v České Třebové semanínskou smyčku a on jezdil přes Pazuchu, v níž jeho budoucí žena žila. Občas se stával i na Suché, kde byla zaměstnaná. Tady pobýval i jeho budoucí tchán František Karlík, který nesměl domů (na Pazuchu).

František Karlík se narodil 30. listopadu 1908 v Němčicích u Litomyšle jako syn sedláka. Až do roku 1948 byl aktivním členem Selských jízd.

Selské jízdny vznikly v polovině 19. století jako projev vlastenecky laděných emancipačních snah v prostředí české a moravské vesnice. Hlavní náplní těchto selských spolků bylo provozování jezdeckého sportu a celkový zájem o chovatelství koní. Tato činnost nemalou měrou pozdvíhala u sedláků sebevědomí, ale i smysl pro pořádek, autoritu a disciplínu. Po vzniku Československa v roce 1918 došlo k úzké provázanosti Selských jízd s Republikánskou stranou zemědělského a malorolnického lidu (agrárníci). Během druhé světové války byly Selské jízdny zakázány a prohlášeny za organizaci nepřátelskou Německé říši. Po skončení druhé

Natálie Bisová během rozhovoru s Rudolfem Skřivanem

světové války přívrženci Selských jízd počítali s jejich rychlou obnovou, KSČ se však postavila proti s očerňující rétorikou, že jde o branný sbor nepovolené agrární strany. Teprve Nejvyšší soud existenci a činnost Selských jízd povolil. Venkov se chystal navázat na tradici vlastenectví a lásky k rodné půdě. Komunisté však od počátku usilovali o rozbití stávající venkovské komunity a potlačení projevů vlastenectví.¹⁷

Roku 1935 se František Karlík oženil. Vzal si Zdenu Štyndlovou z Pazuchy, jejíž otec vlastnil hospodu a zemědělskou usedlost. Manželé Karlíkovi měli tři dcery. Jednou z nich byla paní Věra, manželka našeho pamětníka.

S nástupem komunistů k moci v roce 1948 pan Karlík zásadně nesouhlasil. Svůj odmítavý postoj k nim a k celému lidově demokratickému zřízení se nebál říct nahlas, za což byl nakonec třikrát vězněn.

Poprvé byl zavřený kvůli „pobuřování proti republice“ a hlásání svého názoru proti lidově demokratickému systému už roku 1948. Tehdy měl strávit dva měsíce ve věznici v Prachovicích na Chrudimsku. Později mu byl ale trest prodloužen na měsíce tři.

Pár let po propuštění nastal další problém. Bylo to ve chvíli, kdy byla ve velkém sále hospody agitační schůze do JZD. Poslanec Kubánek vysvětloval lidem, jaké by měli výhody, pokud by do JZD vstoupili. Říkal třeba, že nebudou muset tolik pracovat a platit daně. Pan Karlík jim zrovna nesl čtyři půllitry s pivem, a tak se zeptal: „Hm, pane poslanče, a z čeho bude stát žít?“ Jenže pan poslanec¹⁸ v tu chvíli nevěděl, jak odpovědět. Nakonec se zamyslel a řekl:

¹⁷ Selské jízdny. www.ustrcr.cz [online]. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/selske-jizdy>.

¹⁸ Označení poslanec se na vesnicích používalo (a dosud někde používá) pro členy MNV, resp. zastupitelstev obcí.

„Bude platit ten, kdo má republiku rád.“ Všichni se prý začali smát. Jenže druhý den nechali komunisté pana Karlíka zavřít za pobuřování proti republice. Souzen byl 31. srpna 1953 v Litomyšli.

V rozsudku se mj. dočteme: „Odsouzený František Karlík byl rozsudkem lidového soudu v Litomyšli dne 31. 8. 1953, č. j. T 96/54 odsouzen pro trestný čin pobuřování proti republice podle § 81, odst. 1 tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku.“

Po vynesení rozsudku skončil v Jáchymově v uranových dolech. Po půl roce zažádal o podmíněčné propuštění nebo alespoň o zkrácení trestu. Soud konaný v Karlových Varech však panu Karlíkovi nevyhověl.

V odůvodnění rozsudku se píše: „...pracuje (František Karlík) jako pomocný dělník s výkonem na 142%. Pracuje však jen proto, aby takto kryl svůj záporný postoj k lidově demokratickému zřízení a aby měl veškeré výhody plynoucí z dobrého pracovního výkonu. O jeho záporném postoji k lidově demokratickému zřízení svědčí to, že se stýká jen s osobami, které jsou známy jako nepřátelé lidově demokratického zřízení.“

František Karlík byl však potrestán ještě v jedné věci – nesměl se vrátit domů. Byl totiž vyhoštěn ze své obce – navždy. Občané Pazuchy prý žádali prominutí tohoto vedlejšího trestu (jehož součástí bylo i propadnutí veškerého majetku), nebylo jim však vyhověno. Až 10. září 1957 byl trest doživotního vyhoštění vládou zrušen a změněn na deset let.

Po svém propuštění z vězení bydlel pan Karlík nejprve v maringotce u České Třebové. Tam také pracoval u Pozemních staveb. Poté bydlel krátkou dobu u bratra Josefa v Němčicích, načež se přestěhoval do jedné místnosti hřebčína na Suché, v němž později pracoval. Odtud tajně chodil přes les a louky domů. Lidé z Pazuchy o tom věděli, neudali ho však.

Ani tak ale nebylo všemu konec. Právě v této době se dostala do určitých problémů i jeho nejmladší dcera Věra, manželka našeho pamětníka. Bylo jí totiž nařízeno, aby pracovala v JZD. S tím neměla problém, ale přišlo jí nespravedlivé, že ona pracovat musí a dcera předsedy JZD, jistého pana Kabrhela, nikoliv. Proto napsala dopis nadřízeným orgánům, v němž uvedla, že pracuje v zemědělství ráda a že se ráda zapojí do práce, ale když tam s ní nastoupí alespoň jedna z dcer předsedy, neb měl také tři dcery stejně jako pan Karlík. Jenže tento dopis byl použit proti jejímu otci (tvrdilo se, že jí ho nadiktoval, nebyla to však pravda). Protože se vědělo, že pan Karlík nesmí domů (vyhoštěn z obce navždy), a přesto chodil, použily komunistické orgány tento dopis proti němu. Pana Karlíka zatkli a odvezli do Valdic, kde strávil půl roku. Z Valdic ho přivezli již o dvou francouzských holích rovnou domů, kde hrdě prohlásil: „Soudruzi, poslužte si!“ Krátce nato byl zákaz pobytu v obci zrušen.

Natálie Bisová během rozhovoru s Rudolfem Skřivanem

Zatímco byl pan Karlík uvězněný, jeho rodina zažívala velmi těžké chvíle. Jednou v noci k nim přišli příslušníci StB a žádali paní Karlíkovou, aby podepsala darování poloviny svého majetku republice. Když odmítala, tehdejší učitel Kalina jí řekl: „Kmotro, podepište to, nebo vás ráno vystěhují.“ Bud' ona, nebo jedna z jejích dcer musela být také stále doma, když ostatní pracovali na poli, neboť v hospodě byla telefonní hovorna.

Pan Karlík o svém pobytu ve vězení nikdy nemluvil. Když z vězení odcházel, musel (jako zřejmě všichni političtí vězni) podepsat mlčenlivost. Nemluvil o tom pravděpodobně také z toho důvodu, že se bál toho, co zlého by se ještě mohlo přihodit jemu nebo jeho rodině, pokud by něco prozradil.

František Karlík zemřel v srpnu roku 1983. Bylo mu 75 let.

Příběh zpracovala: Natálie Bisová

Použité fotografie:

František Karlík s manželkou. Nahoře vlevo dcera Věra, manželka našeho pamětníka Rudolfa Skřivana; foto soukromý archiv Rudolfa Skřivana

Natálie Bisová během rozhovoru s Rudolfem Skřivanem; 2x foto S. Švejcar

Příběh Marie Pavlíkové (rozené Velechovské)

Moje babička, jejíž příběh vám chci přiblížit, se narodila 23. ledna 1942 v Rokytňanech na Jičínsku jako nejstarší ze tří sourozenců v rodině středně velkého rolníka. Její tatínek (můj pradědeček) Jaromír Velechovský (narozen 1915) převzal zemědělskou usedlost se 17 hektary polností po své babičce, i když původně pracoval v automobilce.

Dům Velechovských

„vykořisťovatelů“ – tedy bohatších lidí. Čeledín i služka, kteří v hospodářství pomáhali, museli odejít – a komise složená z lidí, kteří hospodářství nerozuměli, přišla na dvůr a bez jakéhokoliv soudního procesu nařídila odebrání (zabavení) všech hospodářských strojů a užitkových zvířat. Ale tou úplně největší hrozbou bylo vystěhování, což by znamenalo, že by museli svou rodnou vísku opustit - a s ní i dům s celým hospodářstvím.

V roce 1951 vyšel v novinách, které se jmenovaly Jičínský kombajn, článek TO je ON! Dočteme se v něm: „V Dolních Rokytňanech si spokojeně žije pan Jar. Velechovský, který má přes 15 hektarů zemědělské půdy! Je tomu asi dva roky, kdy dostal dobrou pracovní sílu, a to pana Er. Rychnu, něm. národnosti, který před časem získal československé státní občanství. Pan Jaromír Velechovský k tomu měl pěkný traktor a samovaz, který koupil záhadným způsobem, protože ani v letech války a okupace nadřízené úřady na takovou výměru polí, jako má on, koupí traktoru nepovolily. Při tom všem si žil statkářsky. Pan Rychna s traktorem

V roce 1941 se babiččin tatínek oženil a pomocí velkého věna vyplatil další čtyři sourozence. Zároveň hospodářství vybavil potřebnými stroji a užitkovými zvířaty. Na tehdejší dobu měl jako jediný z vesnice traktor a vše, co se za něj dalo zapřáhnout – vleky, pluh, samovaz atd. Hospodařil náramně, i když to byla jen samá dřina. Přestože musela doma už odmala dosti pomáhat, tak na dětství vzpomíná babička velice ráda – na to, jak její otec oral s voly pole, jak si se svými sestrami hrály s dobytkem, ale i na to, jak se později maminka s babičkou modlily, aby jim komunisté nesebrali dům

Zlom v hospodaření nastal po roce 1948. Tehdy se dostali k moci komunisté - a jak babička vzpomíná - i v té malé obci v okrese Jičín, kde babička s dědečkem bydleli, nastalo perzekuování všech

Jaromír Velechovský

pomáhal u několika drobných rolníků, kteří panu Velechovskému byli zárukou, že bude mít dostatek pracovních sil „na zavolání“. Přes všechna chytračení nebyl traktor, a zvláště pak o žních samovaz zdaleka využít, neboť kapacita obou strojů byla mnohokrát vyšší, nehledě k tomu, že dost zemědělců muselo k tomu použít krav - na druhé straně byl nevyužitý traktor pana Velechovského. ONV si všiml jeho ne hospodárného využívání strojů atd. a provedl jejich výkup a udělal panu Velechovskému čaru přes rozpočet a chytračení. Ale chyba lávky, pan Velechovský je nepřekonatelný taktik, vždyť má jistě chasu – pana Ericha Rychnu a ve chlívě pěkný volský potah, ty mu nahradí vykoupené výrobní prostředky.

Na jaře si pan Velechovský nechal obdělati pozemky od STS a svého zaměstnance s potahem posílal po drobných rolnících pomáhati, aby si zajistil jejich práci na svém hospodářství. Pro pana Velechovského je lepší zaměstnávat člověka a vykořisťovat ho, jako tomu bylo v letech kapitalistické republiky. Hodilo se mu také společné plnění mléka. Neměl totiž nikdy splněný stav dojníc, takže drobní zemědělci dávali mléko za něho a on si převodem pohodlně mléko za rok 1950 splnil. Co se týče peněz, o ty nemá pan Velechovský bídu, dnešní lidově demokratický řád dává každému záruku k odběru produktů za pevné ceny, a tak pan Velechovský se může mimo jiné věnovati ještě chovu kontrolovaných prasat, ze kterých jde pěkná řádka peněz, pak si může chasu držet, on na to má...¹⁹

V 50. letech byly nastaveny nadměrné kontingenty, což byly dávky obilí, mléka, vajec, sádla, které nebylo možné splnit. Tím chtěli komunisté donutit sedláky, aby vstoupili do JZD. Rodičům babičky nezbylo, než se po měsících trápení v roce 1952 podvolit.

Babiččina školní léta se pak odvíjela od práce neschopného vedení družstva. V dokumentaci, kterou jsem prostudoval, jsou uvedeny například tzv. jednotky, podle kterých byli členové JZD placeni. Jednotka měla v té době cenu asi 5 Kčs. Babiččini rodiče za den nevydělali ani celou jednotku. Museli žít velmi skromně, hlavně z toho, co si sami vypěstovali na malém přiděleném pozemku (tzv. záhumence).

V roce 1956 chtěla jít babička studovat na pedagogickou školu do Hradce Králové. Ovšem o tom, zda-li půjde či nepůjde, nerozhodovala ona nebo její rodiče, nýbrž funkcionáři z JZD a MNV. Nejradši by babičku poslali pracovat do kravína, ale její výborný prospěch i úspěšně složené přijímací zkoušky je od tohoto úmyslu nakonec odradily. Babička také vzpomínala, jak si ji jednou zavolal ředitel školy a pak jí v ředitelně ukázal noviny, kde byla fotografie jejich domu s titulkem „Takhle si žijí vykořisťovatelé“.

Ale opět nastal problém - kde vzít na studium? Nakonec se pro ni záchranou stalo sociální stipendium, které dostala a které jí zajistilo alespoň bydlení. To babičce umožnilo stát se učitelkou a pracovat ve školství, což se jí přes všechny těžkosti dalších čtyřicet let dařilo. Celý život zůstala vděčná svým rodičům, kteří jí i jejím sestrám i v takto těžké době zajistili vzdělání a věnovali svoji péči.

Příběh zpracoval: Kristián Kubík

Použité fotografie: archiv rodiny Velechovských

---

¹⁹ Jičínský kombajn ze dne 22. 6. 1951, strana 2 (článek nepodepsán).

Fotografická příloha²⁰

Dům Velechovských v roce 1942

Úklid sena; nedatováno

²⁰ Foto: archiv rodiny Velechovských.

22. 6. 1951

TO je ON!

V Dolních Rokytánech si spokojeně žije pan Jar. Velechovský, který má přes 15 ha zemědělské půdy! Je tomu asi dva roky, co získal dobrou námezdní silu, a to pana Er. Rychnu, něm. národnosti, který před časem získal československé státní občanství. Pan Jaromír Velechovský k tomu měl pěkný traktor a samovaz, který koupil záhadným způsobem, protože ani v letech války a okupace nadřízené úřady na takovou výměru půdy, jako má on, koupit traktor nepovolily. Při tom všem si žil statkářsky. Pan E. Rychna s traktorem pomáhal u několika drobných rolníků, kteří panu Velechovskému byli zárukou, že bude mít dostatek stálých pracovních sil a na zavolání. Přes všechna chytráčení nebyl traktor a zvláště pak o zních samovazů ždálka využít neboť kapacita obou strojů byla pětikrát vyšší, nehledě k tomu, že dost zemědělců musejo k tahu použít krav a na druhé straně byl nevyužitý traktor a stroje pana Jaromíra Velechovského. ONV si povšiml jeho ne hospodářného využívání strojů atd. a provedl jejich výkup a udělal panu Velechovskému čaru přes rozpočet a chytráčení. Ale chyba lávky, pan Velechovský je neprokonatelný taktik, vždyť má jisté «chasu» — pana Ericha Rychnu a ve chlěvě pěkný volský potah, ty mu nahradí vykoupené výrobní prostředky.

Na jaře si pan Velechovský nechal obdělat pozemky od STS a svého zaměstnance s potahem posílal po drobných rolnících pomáhat, aby si zajistil jejich práci na svém hospodářství. Pro pana Velechovského je lepší zaměstnávat člověka a vykořisťovat ho, jako tomu bylo v letech kapitalistické republiky. Hodilo se mu také společné plnění mléka. Neměl totiž nikdy splněný stav dojníc, takže drobní zemědělci dávali mléko za něho a on si převodem pohodlné mléko za rok 1950 splnil. Co se týče peněz, o ty nemá pan Velechovský bídu, dnešní lidové demokratický řád dává každému záruku k odběru produktů za pevné ceny, a tak pan Velechovský se může mimo jiné věnovat ještě chovu kontrolovaných prasnic, ze kterých jde pěkná řádka peněz, pak si může «chasu» držet, on na to má.

Z taktických důvodů odhlásil z nemocenského pojištění pana E. Rychnu jako svého zaměstnance a snaží se všelijakými příslpy přesvědčit ONV ref. V., že pan Rychna je u něho hostem že jej nezaměstnává a že mu ze soucitu poskytuje přístřeší.

Dnešní řád v případě potřeby každému zajistí a poskytne pomoc, a tudíž není potřeba pláných výmluv p. Velechovského.

2 • Jičínský kombajn

VPŘED ZA MÍR A SOCIALISMUS!

Občané jičínského okresu radostně podepsali mírové hlasovací listky za udržení světového míru a proti remilitarisaci západního Německa spolu s hodnotnými závazky na výstavbě socialismu. To je pádnou odpovědí všem válečným štvárcům a nepřítelům našeho pokojného mírového budování. Vyvrcholením mírové akce na Jičínsku bude 24. června 1951 okresní letní slavnost a radostné dny mládeže v Jičíně. Celá Národní fronta jest zapojena do příprav této slavnosti, a zveme znovu srdečně touto cestou všechny pracující k hromadné účasti. Přijďte všichni prožit radostné chvíle s naší mládeží, pionýry a školami, s naší lidovou armádou, telocvikáři i sportovci. Program slavnosti uspokojí jistě i ty nejnáročnější a stane se radostnou ukázkou naší mírové práce. Přesný pořad slavnosti bude zaslán všem členům JZD Rokytňany, které bylo

V 7 hod. budíček hudby ČSD z Jičína — v 7 hod. letní závod branné zdatnosti (mateřského cvičiště) — v 9 hod. turnaje ve stolním tenise - přebory sokolských kroužků - v sokolovně — v 9 hod. fotbalové utkání z r. 1905 - hřiště ČSAD — v 10 hod. odhřívání - přebor sokolských kroužků - hřiště v sokolovně — v 10 hod. zápas v kopané - armádní jedenáctka Hradec Král. - jedenáctka Jičína - na hřišti ČSAD — v 11 hod. dětské závody na kolo - běžkách a tříkolkách - Masarykova nám. — ve 13 hod. odchod průvodu z Masarykova nám. do Libosadu. Park Libosad: Měvo mládež, skupin, vojenských souborů a tanečních souborů, koncert dechové hudby, dětský koutek, maňáskové divadlo. Sbělba ze vzduchu a brokornie na asfaltové poližby na střelnici OMS pod Zebínem — v 15 hod. start cyklistického závodu míru — ve 20 hod. taneční zábava v přírodě na parketě v Libosadě. Letní kino. Ohňostroj. — O občerstvení řádně postaráno. Vstupné 20.— Kčs, vojsko 10.— Kčs. Zesílená doprava vlaky i autobusy.

Budujeme nový svět — šťastnou a radostnou budoucnost nás všech! Ukážme proto naši mohutnost a sílu v práci i v radování.

Těšíme se na shledanou v Jičíně 24. června 1951!

Výbor pro pořádání okr. letní slavnosti.

JZD vstupují do žňové soutěže

V závěrečném hodnocení soutěže jarních prací JZD Lužany nejlepší.

Jarní soutěž Jednotných zemědělských družstev byla v sobotu dne 16. června 1951 zakončena závěrečným hodnocením. Jarní soutěž byla jedním z prostředků, které dokázaly urychlit jarní opožděné práce, o čemž svědčí stovky příkladů z JZD v celém Královéhradeckém kraji. I v našem okrese jsme měli dobré příklady jako práce podle norem a ve skupinách, včetně vedení prac. výkazů skupin a jednotlivců v JZD Lužany, kde družstevníci zkrátili jarní práce v průměru o 5 dní. Další příklady máme v Libunci, Psinících i jinde. V průběhu hodnocení bylo sestaveno toto pořadí: 1. Lužany, 2. Libunec, 3. Psinice, 4. Slatiny, 5. Seletice a na dalších místech Mlýnec, Bukvice, Ůlibice, Žeretice, Křešice, Rokytňany Dolní, Bystrice, Záhuhy, Dřevénice, Vitíněves, Holín, Radim.

Na podkladě bohatých zkušeností z jar. prací budou všechna JZD soutěžit ve žňové soutěži, jejíž podmínky umožňují všem přípravným výborům JZD a všem Jednotným zemědělským družstvům všech typů se soutěže zúčastnit. Hlavní zásadou bude zvláště v JZD vyšších typů rozvinutí soutěže uvnitř družstev mezi pracovními skupinami a jednotlivci a využití místních nástěnných tabulí a rozhlasu k jejich popularisaci. Rádným zajištěním projednání žňové soutěže na členských schůzích JZD a seznámením všech členů s jejími podmínkami a řádným plánem žňových prací a prací podle norem budou JZD plnit úkoly, u nichž mluvil soudruh Slánský na únorovém zasedání Ústředního výboru KSČ. Je důležité, aby soutěž byla v družstvech řádně provozena, aby se družstevníci dopodrobna seznámili s jejími podmínkami. Soutěž bude nejlépe zajištěn úspěch žňové soutěže. Účast v soutěži ke zlepšení práce ve všech Jednotných zemědělských drvech.

Soutěžní podmínky jsou ještě v pořádku, ale je třeba, aby se družstevníci seznámili s jejími podmínkami a řádným plánem žňových prací a prací podle norem budou JZD plnit úkoly, u nichž mluvil soudruh Slánský na únorovém zasedání Ústředního výboru KSČ. Je důležité, aby soutěž byla v družstvech řádně provozena, aby se družstevníci dopodrobna seznámili s jejími podmínkami. Soutěž bude nejlépe zajištěn úspěch žňové soutěže. Účast v soutěži ke zlepšení práce ve všech Jednotných zemědělských drvech.

1. Nejlepší práce skupin, které obsahují řádné vypracování půdy, ale ice váž. io žňové práce, seznámení jednotlivých družstevních pracovníků o žních a dobrou přípravou strojů a n Jičíně.

Kdo nakoho a za koho pracuje :

stav odpracovaných jednotek k 1.9.1956.

Výměra vložená do společného obhospodařování :

Volejníková	397 Pj	4,89 ha	Bulířové Mar.	28 Pj	0,97
Hanuš Jos.	384		Vaněk Mar.	23	
Hanušová Hel	231	19,99	Vančková Ed.	26	2,10
Bartoň Jar.	377		Bártová Anna	21	2,25
Bartoňová Bůž.	299	7,12	Řihová Mar.	19	2,74
Tůma Frant.	373		Štěníčková Bl.	11	0,35
Tůmová Vlasta	308	12,88	Vojtíšková Anna	2	1,79
Velechovský Jar.	359				
Velechovská Mil.	347	14,92			
Hlaváč Ant.	325	0,98			
Folprechtová Bož.	324				
Folprecht M.	264	9,21			
Čížková Emilie	312				
Čížek Vil.	289	12,32			
Javůrek Jos.	273				
Javůrková Mar.	271	8,29			
Michalovi	259	1,33			
Čížková Anna	246	9,26			
Vavrušková Anna	245	11,72			
Mikoláškoví	229	6,31			
Banýrová Anna	226				
Banýr Jos.	167	3,12			
Pokorná Amál.	224	3,13			
Macákovi	202	1,98			
Hytrová Fr.	196	3,29			
Tejnecký Fr.	187				
Tejnecká Mar.	82	3,67			
Hrušková Zd.	146	2,28			
Hlaváčová Bož.	129	4,22			
Pokorná Mar.	123	4,08			
Křivánková Olga	121	2,77			
Malá Marie	112	1,60			
Bartoňová Anna	100	3,72			
Šolcová Mar.	83	1,96			
Švorc Jos.	67				
Švorcová Anast.	34	4,04			
Hauzer Jan	64	2,12			
Bárta Boh.	35	2,08			
Lacina Frant.	30	2,16			
Sitová Ant.	30	2,53			

V celoročním výrobním plánu na rok

1956 připadá na 1 ha 84,42 Pj.

což činí u :

Volejníkové 412 Pj

Hanuše 1653

Bartoň J. 601

Tůmy 1087

Velechovského 1225

Hlaváče Ant. 82

Folprechtů 777

Čížka Vil. 1040

Javůrku 699

Míchalů 112

Čížkové Anny 789

Vavruškové 989

Mikolášku 532

Banýrů 263

Pokorné AM. 264

Macáků 167

Hytřů 277

Tejnecků 309

Hrušků 192

Hlaváče V. 356

Pokorné M. 344

Křivánků 233

Malů 135

Bartoňové A. 288

Šolcové M. 165

Švorců 172

Hauzerů 178

Bárty Boh. 175

Laciny Fr. 182

Sitů 213

Bulířové 82

Vaněk 177

Bártové A. 189

Řihové 230

Štěníčkové 29

Vojtíškové 151

Čestné prohlášení

Prohlašujeme tímto, že jsme byli nuceni v r. 1965 v tísni darovat čs. státu všechny pozemky v k. ú. Horní Rokytňany a Dolní Rokytňany, jichž jsme byli vlastníky. Zároveň jsme darovali v tísni "investiční zápůjčku ve výši 14 654 Kčs", která tehdy představovala dosud nezaplacený živý a mrtvý inventář vnesený do JZD. V té době jsme byli členy JZD Rokytňany, které bylo likvidováno a my jsme byli nuceni majetek darovat.

Jaromír Velechovský

Milada Velechovská

Jaromír Velechovský

Milada Velechovská

č. OP: 1985 11 AL 76

č. OP: 395 110 LR-64

r. číslo: 15 05 10 / 086

r. číslo: 23 60 25 / 044

bydliště: Rokytňany čp. 23, 507 24 Dětenice

V Rokytňanech dne 20. 1. 1992

Podpisy ověřil:

Podle knihy ověřování č. 426 / 1092
odepsal tuto listinu před Městským úřadem Jičín osobně Jaromír Velechovský
sytém Rokytňany 23
fotožnost prokázána předloženým občanským průkazem.
V Jičíně dne 20. 1. 1992

Podle knihy ověřování č. 425 / 1092
odepsal tuto listinu před Městským úřadem Jičín osobně Milada Velechovská
sytém Rokytňany 23
fotožnost prokázána předloženým občanským průkazem.
V Jičíně dne 20. 1. 1992

Čestné prohlášení rodiny Velechovských z roku 1965

Zemědělskému družstvu v Dětenicích

Věc: Přihláška oprávněné osoby k účasti na transformaci družstva podle zákona 42/92 Sb. o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech /"transformační zákon"/ ze dne 28.1. 1992

Já níže podepsaný Jaromír Velechovský, bytem Rokytňany 23 r.č. 150510/086 se přihlašuji jako oprávněná osoba podle zákona č. 42/92 Sb. § 14 písmeno c/ k účasti na transformaci družstva.

Jsem oprávněnou osobou podle § 4 Zákona č. 229/91 Sb. ve věci navrácení vlastnictví půdy / zemědělské /, o celkové výměře 15 ha 30a, 37 m v katastrálním území Horní a Dolní Rokytňany, kterou užívalo Vaše ZD ke dni účinnosti Zákona č. 162/92 Sb., t.j. k 15.5. 1990.

Dále jsem oprávněnou osobou k ostatnímu zemědělskému majetku, t.j. mrtvého a živého inventáře, který jsem do družstva vložil a který mi nebyl proplacen.

Tento majetek byl podhodnocen, neboť půl roku před mým vstupem do JZD jsem koupil v JZD Dlouhá Lhota dva tažné koně za 24.500,- Kčs a při vstupu do družstva má byl mrtvý a živý inventář, tj. hovězí dobytek, dvě prasnice z kontroly a dva tažné koně oceněn na 14.500,- Kčs.

Žádám Vás, abyste pro účely stanovení majetkových podílů vypočetli cenu těchto nemovitostí podle příslušné vyhlášky nebo dle Nařízení vlády ČR č. 20/92 Sb.

Shora uvedenou půdu hodlám nadále nechat ve Vašem užívání

Přílohy: Výpis z pozemkové knihy, kopie nabídky daru státu,
Čestné prohlášení o darování v tísni

Přihláška Jaromíra Velechovského k účasti na transformaci družstva po sametové revoluci

Závěr

Dočetli jste příběhy, o nichž jsem svého času prohlásil, že jsou poslední, které se svými žáky píší. Moji kolegové by na to řekli, že jsem podobná slova pronesl v minulosti již několikrát – ať už z obavy, že se příští rok nenajdou žáci, kteří budou chtít v podobné práci pokračovat, nebo prostě proto, že jsem si až příliš dobře vědom toho, že lidé, kteří mohou takové příběhy vyprávět, odcházejí. A okno do historie, která naši současnost formovala více než cokoliv jiného, se pomalu ale jistě uzavírá.

Proto jsem rád, že se podařilo i tyto příběhy zaznamenat, popsat a převyprávět, neboť věřím, že budou pro nás i naše žáky zrcadlem, díky němuž můžeme do doby 20. století alespoň částečně nahlédnout. Vlastně je to také nejvýznamnější důvod, proč jsem v Příbězích bezpráví zatím vždy – a vždy rád – pokračoval. A protože závěr jakékoliv práce vybízí k poděkování, dovoluji, abych nyní i já poděkoval.

To největší poděkování patří samozřejmě pamětníkům, kteří byli ochotni vyprávět našim žákům příběhy své, případně příběhy svých blízkých. Někteří z nich se s námi setkali několikrát – vždy jsme přitom byli přijati s pochopením pro to, že něčemu nerozumíme, něco si potřebujeme ještě ujasnit, doplnit či poopravit. Víím, že to s námi někdy nebylo jednoduché, o to více si jejich trpělivosti vážím.

Poděkování patří pochopitelně i žákům, kteří v převážné většině sami přišli s tím, že znají někoho, kdo by mohl o době komunismu mluvit, vyprávět. I když řadě věcí zatím ještě zcela neporozuměli, věřím, že jim práce na Příbězích bezpráví pomohla utřídit si hodnoty, postoje a názory na to, co se v naší nedávné minulosti stalo.

Zvláštní poděkování pak patří kolegyni Radce Jetmarové, která přijala mé pozvání a stala se spoluautorkou práce, kterou držíte v rukou. Jsem rád, že jsme mohli společně naslouchat lidem, kteří dokázali a dokáží rozlišit mezi dobrem a zlem, mezi pravdou a nepravdou – a to v době, která byla velmi těžká, složitá – v době, v níž mnozí lidé raději ohnuli svá záda jen proto, aby se měli lépe, nebo prostě proto, že cítili strach z moci bezmocných. Doufám a věřím, že pro ni budou Příběhy bezpráví podobnou srdeční záležitostí, jakou se před více než deseti lety staly pro mě, a že se spolu se svými žáky pokusí v podobné práci pokračovat. Rád jí v tomu budu vždy nápomocen.

Obsah

Poděkování	3
Motto	4
Žákovský tým	5
Úvod	7
Příběh rodiny Jindrových	8
Příběhy rodin Paukrtových a Kubíkových	13
Příběh rodiny Rejmanových	17
Příběh Václava Simona	24
Rudolf Skřivan vypráví příběh Františka Karlíka	31
Příběh Marie Pavlíkové (rozené Velechovské)	35
Závěr	42